

ХОРОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ *CAREX UMBROSA* HOST (CYPERACEAE) В УКРАЇНІ

С. Л. СЕРЕДНИЦЬКА

*Інститут екології Карпат НАН України,
вул. Козельницька, 4, Львів 79026, Україна,
e-mail: serednytskasvitlana@gmail.com*

Наведено результати досліджень загального ареалу та географічного поширення *Carex umbrosa* Host (Cyperaceae Juss.) в Україні. Уточнено крайні межі поширення цього виду, які сягають на заході – Атлантичної Європи (північно-західна частина Іспанії), на півночі – Північно-Східної Європи (північно-західна частина Російської Федерації), на півдні та сході збігаються на території Малої Азії (південно-східна частина Туреччини). Майже суцільна частина загального ареалу осоки затінкової розміщена в Центральній Європі. На території України *C. umbrosa* поширена нерівномірно в п'яти геоботанічних провінціях: Карпатсько-Альпійській, Центральноєвропейській, Східноєвропейській лісовій, Східноєвропейській лісостеповій, Паннонській та 14 територіально-адміністративних областях: Волинській, Рівненській, Житомирській, Київській, Черкаській, Івано-Франківській, Львівській, Тернопільській, Хмельницькій, Вінницькій, Закарпатській, Чернівецькій, Чернігівській та Сумській. В Україні осока затінкова розміщена на східній межі загального ареалу. Трапляється вона, переважно, на Правобережжі, де в рівнинній частині найбільше місцезнаходжень виявлено в Житомирській та Львівській областях, у гірській – Чернівецькій та Івано-Франківській. На Лівобережжі ця осока представлена кількома місцезнаходженнями в Чернігівській та Сумській областях. *C. umbrosa* має значний діапазон висотного поширення – від верхньої частини субальпійського поясу в Карпатах (1800 м н. р. м.) до рівнинного Закарпаття (130 м н. р. м.). Карта поширення осоки затінкової відтворює: значний ступінь диз'юнктивності української частини ареалу, деякі характерні ознаки динаміки місцезнаходжень і можливі перспективи формування загальних обрисів ареалу цього виду на території України в майбутньому.

Ключові слова: ареал, поширення, картування, *Carex umbrosa* Host, Україна.

Вступ. Фітогеографічне вивчення флори неодмінно базується на хорологічних дослідженнях, спрямованих передовсім на з'ясування поширення та ступеня рідкості видів, встановлення особливостей та закономірностей формування їхніх ареалів (Хорология ..., 1986). На думку багатьох учених (Чопик, 1976; Дидух, 1992; Байрак, 1997; Мінарченко, 2005; Червона ..., 2009; Ена, 2012; Офіційні ..., 2012 та ін.), за даними хорологічних досліджень можна встановити фітогеографічну диференціацію видів, розкрити деякі філогенетичні особливості, здійснити флористичне районування та аналіз раритетності видів, виявити запаси рослинних ресурсів тощо.

Розповсюдження значної кількості видів флори України було відображене в узагальненому зведенні «Хорология флоры Украины» (1986). Однак багато великих таксономічних груп, зокрема й представники роду *Carex* L., не наведені в цьому виданні. Тому найповніша дотепер інформація про поширення видів цього роду на території України міститься у «Флорах ...» і «Визначниках ...» (Кречетович, 1935, 1940; Визначник ..., 1977; Определитель

..., 1987), а також у монографії «Осоки (*Carex* L.) России и сопредельных государств» (Егорова, 1999) і новому виданні «Червоної книги України» (2009). Одним з таких видів є *Carex umbrosa* Host (осока затінкова), яка належить до неморально-монтанних субокеанічних субмеридіонально-субтемператних європейських видів, найбільшого роду родини *Cyperaceae* Juss. (Meuzel ... und an., 1965; Goetghebeur, 1998). Зважаючи на актуальність вивчення видів, включених до «Червоної книги України» (2009), дослідження хорологічних особливостей *C. umbrosa* має важливе фітогеографічне значення, адже наведена в цьому виданні карта поширення має досить схематичний характер.

Матеріали та методи досліджень. Хорологічні дослідження рідкісного дернинного виду флори України – *C. umbrosa* тривали впродовж 2008–2016 років. Відповідні дані були зібрано на основі аналізу літературних джерел, польових досліджень, а також критичного опрацювання гербарних фондів численних гербаріїв: Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича (CHER), Інституту ботаніки ім. М. Г. Холодного НАН

України, м. Київ (KW), Національного ботанічного саду ім. М. М. Гришка НАН України, м. Київ (KWHА), Львівського національного університету імені Івана Франка (LW), Інституту екології Карпат НАН України, м. Львів (LWKS), Державного природознавчого музею НАН України, м. Львів (LWS), Природного заповідника «Медобори», смт Гримайлів (MDNR), Національного університету водного господарства та природокористування, м. Рівне (НУВГП), Ужгородського національного університету (UU). Акроніми гербаріїв наведені згідно з прийнятими міжнародними стандартами та довідниковим виданням «Гербарії України» (2011).

Для побудови карти поширення *C. umbrosa* використано прямокутну растрову сітку в UTM проекції, яку застосовують для картування флори Середньої Європи (Niklfeld, 1971, 1997). Базовий розмір квадратів цієї сітки становить 6 x 10 кутових мінут, що відповідає розміру 11 x 18 км. Умовні точкові позначення вживані у трьох варіантах: 1) місцезнаходження виду за гербарними даними після 1965 року, 2) місцезнаходження виду за гербарними даними до 1965 року, 3) місцезнаходження виду за літературними даними.

Аналіз поширення наведено за одиницями територіально-адміністративного поділу України, а також відповідно до прийнятих у «Національному атласі України» (2007) геоботанічних провінцій: Карпатсько-Альпійська гірська провінція лісів та високогірної рослинності; Центральноєвропейська провінція широколистяних лісів; Східноєвропейська (Сарматська) провінція хвойно-широколистяних та широколистяних лісів; Паннонська провінція геліофільних та неморальних лісів, остепнених луків та лучних степів; Східноєвропейська лісостепова провінція дубових лісів, остепнених луків та лучних степів; Понтична степова провінція.

Результати та їх обговорення. За результатами аналізу географічного поширення (Chater, 1980; Егорова, 1999; Govaerts, 2010; Jiménez-Mejías, Luceño, 2011) з'ясовано такі межі (крайні точки поширення) ареалу *C. umbrosa* (рис. 1):

(W) Іспанія (N – 42°17', W – 08°46');

(N) Російська Федерація (N – 59°34', E – 30°05');

(E, S) Туреччина (N – 37°29', E – 44°00').

Розміщення східної та південної меж ареалу цього виду збігаються, що проявляється диз'юнктивним реліктовим локалітетом у Малій Азії (Туреччина). Проте майже суцільна частина

загального ареалу *C. umbrosa* розташовано в Центральній Європі. Разом з цим, також деяка його частина сягає Атлантичної, Південної та Східної Європи (рис. 1). У материковій частині ареалу *C. umbrosa* відсутня або ще не виявлена в таких суміжних країнах, як Португалія, Нідерланди, Литва, Латвія, Молдова, Боснія та Герцеговина, Чорногорія та Косово.

В Україні *C. umbrosa* поширена на східній межі ареалу, трапляється спорадично в поліській та лісостеповій зонах Правобережжя, у Карпатах і в окремих локалітетах Лівобережного Полісся та Лісостепу (Данилик, 1994; 2001; Панченко, 2005; Орлов, 2005; Андрієнко, 2008; Середницька, 2009; Данилик та ін., 2009; Національний ..., 2009; Чорней та ін., 2010; Лукаш, Андрієнко, 2011). Цей вид відомий у п'ятьох геоботанічних провінціях: Карпатсько-Альпійській, Центральноєвропейській, Східноєвропейській лісової, Східноєвропейської лісостепової та Паннонській (Національний ..., 2007). За територіально-адміністративним поділом *C. umbrosa* росте в 14 областях: Волинській, Рівненській, Житомирській, Київській, Черкаській, Івано-Франківській, Львівській, Тернопільській, Хмельницькій, Вінницькій, Закарпатській, Чернівецькій, Чернігівській та Сумській областях (рис. 2). Слід зазначити, що цей вид відомий з Чернігівської та Хмельницької областей за літературними даними (Фіторізноманіття ..., 2006; Заповідні ..., 2008).

Перші знахідки *C. umbrosa* на території сучасної України зафіксовано в середині XIX століття, виявлено їх у 1854 році Г. Лобажевським із району Боднарівки на тодішній ближній околиці Львова (Łobarzewski 1854 LWS). До початку XX століття цей вид збирало багато дослідниками (H.Łobarzewski, A.Rehman, B.Łocki та ін.) і він уже відомий не тільки на околицях Львова (Кривчиці, Басівка, Брюховичі), але й далеко за межами міста.

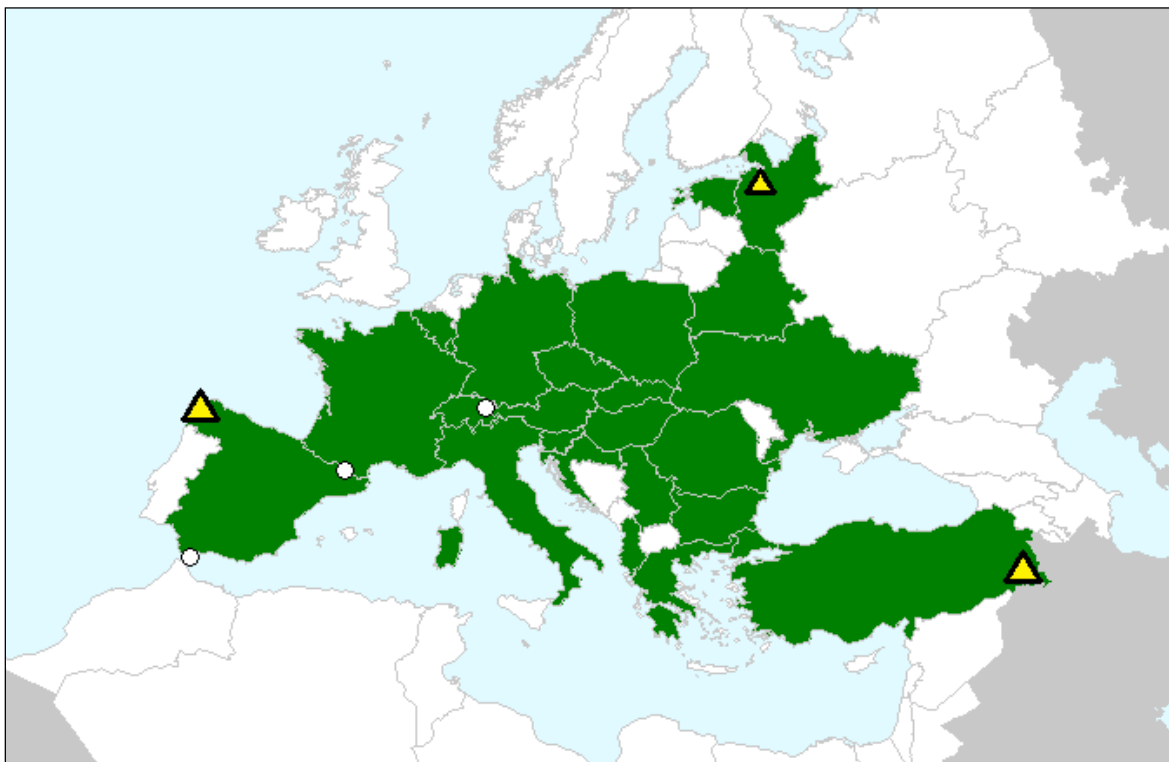
На сьогодні Центральноєвропейська геоботанічна провінція *C. umbrosa* представлена у трьох територіально-адміністративних областях – Львівській, Рівненській та Тернопільській. Більшість місцезнаходжень у Львівській області, де цей вид зафіксований у 8-ми районах: Бродівський р-н: с. Пониковиця (Шелест 1953 MWNA), с. Лопатин (Козій, 1954 LW); Буський р-н, смт Олесько (Загульський, 1985 LW); Жидачівський р-н, с. Журавно (Зеленчук, Загульський 1986 LW); Золочівський р-н: с. Трудовач (Мотука, 1947), між с. Колтів і с. Кругів (Кагало, 1990 LW, LWKS); Перемишлянський р-н, с. Лагодів (Кагало, Загульський, 1990 LWKS); Пустомитівський р-н:

с. Зубра (Błocki s.dat. LWS), с. Лисиничі (Łobarzewski 1858 LWS, Волгін, Зеленчук 1984 LW); Самбірський р-н: с. Ралівка (Łobarzewski 1876 LWS), с. П'яновичі (Mađalski 1927 LWS); Яворівський р-н, смт. Івано-Франкове (Кагало 1986 LWKS).

Під час польових досліджень з'ясовано, що деяка кількість цих місцезнаходжень або втрачена в зв'язку зі змінами умов існування (антропогенна трансформація екотопів), або зазнає чималого впливу під дією господарської діяльності (вирубання лісових масивів, осушення болотних ділянок). Це стосується деяких місцезнаходжень осоки затінкової передовсім у межах теперішнього Львова, зокрема, в Бродівському, Самбірському, Пустомитівському, Буському, Золочівському районах. На Львівщині нове місцезнаходження *C. umbrosa* виявлено нами в лісовому масиві неподалік залізничної станції с. Оброшино Пустомитівського р-ну, в грабово-дубово-буковому лісі (Середницька, 2009). З Рівненської області осока затінкова відома з Млинівського р-ну: смт Млинів і с. Брищі (Володимирець 1999 НУВГП). У Тернопільській області цей вид достовірно відомий з одного місцезнаходження, а саме з осушеного торфвища

– Гарбузівського болота (Зборівський р-н, с. Перепельники (Кагало, Скібійська 2012 LWKS, Оліяр, 2012, 2013 MDNR). Це може свідчити про процеси відновлення рослинного покриву, зокрема рідкісних видів, на карбонатних болотах відпрацьованих торфовищ.

Гірська частина українського ареалу *C. umbrosa* розміщена в Карпатсько-Альпійській геоботанічній провінції, де вона виявлена в усіх чотирьох територіально-адміністративних областях, однак з українським нерівномірним поширенням. На Львівщині ця осока відома переважно за давніми гербарними зборами зі Сколівського (смт Славське (s.coll. s.dat. LWS), с. Лавочне (Błocki s.dat. LWS) і Дрогобицького (м. Дрогобич (Turczynski s.dat. LWS) районів. Однак нещодавно, у 2004 році вона зібрана М. Рихлінською на околицях м. Трускавець (LWKS). На Закарпатті *C. umbrosa* за гербарними зразками відома з Рахівського (хребет Чорногора г. П'єтросул (Данилик, 1991 ID), с. Кваси (Данилик 1992 ID), смт Ясіня (Данилик 2004 UU), а за літературними даними – з Тячівського (с. Руське Поле (Фодор, 1974), смт Буштино ур. Мартош (Алексеев, 1987) районів.

Рис. 1. Загальне поширення *Carex umbrosa* Host (вказано крайні межі ареалу виду), за Jiméñez-Mejías, Luceño, 2011 з уточненнями

Fig. 1. General distribution of *Carex umbrosa* Host (border limits of specified area of the species), by Jiméñez-Mejías, Luceño, 2011 with refinements

У Івано-Франківській області осока затінкова зафіксована у трьох районах (Верховинський р-н, пол. Прелука (Беднарська, Вербицький, 2001 LWKS); Косівський р-н: с. Микитинці (Барикіна, 1965 CHER), с. Шешори (Данилик, Сенчина, 2005 LWKS); Надвірнянський р-н, гора Кукул (Козій, 1935 LW). У Чернівецькій області *C. umbrosa* за гербарними зразками відома з Путильського району (хребет Яровиця гора Піп Іван (Артемчук, 1950 CHER), с. Перкалаб (Данилик, 1991 LW), с. Сарата гора Вапнярка (Данилик, 1991 LW).

У літературі зазначена для південно-західних околиць м. Чернівці, зокрема Вижницького та Глибоцького районів (Чорней та ін., 2010). Загалом, судячи із огляду на місцезнаходження (рис. 2), осока затінкова в Карпатсько-Альпійській геоботанічній провінції поширена досить нерівномірно.

У рівнинній частині України *C. umbrosa* знайдено у трьох геоботанічних провінціях, зокрема найбільше місцезнаходжень – із Східноєвропейської лісової провінції. Тут цей вид виявлено у семи територіально-адміністративних областях: Волинській, Рівненській, Житомирській, Хмельницькій, Київській, Чернігівській та Сумській. Найбільше місцезнаходжень осоки затінкової у цій провінції – у Житомирській області, де вона відома, переважно за гербарними зборами О. Орлова з околиць м. Житомира та 10 районів, зокрема Коростенського, Лугинського, Новоград-Волинського тощо (Орлов, 2005). Найменше – тільки з двох місцезнаходжень *C. umbrosa* з Рівненської області – Березнівський р-н, Надслучанський регіональний ландшафтний парк (Фіторізноманіття ..., 2006), Костопільський р-н, с. Матіївка (Мельник, Баранський, 2006). У Волинській області осока затінкова наводилася за гербарними та літературними даними з трьох районів (Ківерцівський р-н, Цуманська пуща: Горинське, Ківерцівське, Звірівське лісництва (Біорізноманіття ..., 2004); Шацький р-н, с. Мельники (Яценко, 1980 LWKS); Любешівський р-н: ПНН «Прип'ять-Стохід» (Орлов, 2012 LWKS), Сваловицька дача, Бучинська дача (Національний ..., 2009).

З Київської області *C. umbrosa* зафіксована літературними джерелами (Фіторізноманіття ..., 2006) та за двома гербарними зразками (м. Київ-Біличі (Семенкевич 1918 KW), Києво-Святошинський р-н, с. Горенка (Семенкевич, 1916 KW). Ці місцезнаходження, вочевидь, слід вважати втраченими через зміну екологічних умов (антропогенна трансформація екотопів). За даними Т. Андрієнко з колегами (Заповідні ..., 2008), осока затінкова відома на території регіонального ландшафтного парку «Мальованка»

Хмельницької області (Полонський та Шепетівський райони).

На Лівобережному Поліссі *C. umbrosa* відома за літературними даними (Фіторізноманіття ..., 2006) з Козелецького та Ріпкинського районів Чернігівської області. Найсхідніші локалітети осоки затінкової в Україні було виявлено С. Панченком у Сумській області (Конотопський р-н, с. Новомутин (1999 LWKS), Середино-Будський р-н, с. Уралове: Уралівська дача (2006 LWKS). Можливо, ці знахідки – підтвердження новітніх міграційних процесів просування виду на схід або ж реліктові «свідками» минулого.

У Східноєвропейській лісостеповій геоботанічній провінції *C. umbrosa* зафіксована за гербарними зборами минулого століття з Вінницької (Вінницький р-н, с. Михайлівка (Андрієнко, Орлов, 1984 KW) і Черкаської (Канівський р-н, с. Бучак (Лавітська 1950 KW), Черкаський р-н, с. Мошни (Лавітська 1950 KW) областей. Ці місцезнаходження цікаві з огляду на їх диз'юнктивний характер, проте підтвердити їх поки що не вдалося.

Єдине місцезнаходження *C. umbrosa* відоме з Паннонської геоботанічної провінції, де нещодавно цей вид виявлений у південно-східній околиці с. Оклі Гедь, Виноградівського р-ну, Закарпатської області (Данилик, Кіш 2015 LWKS). Цей локалітет із декількох особин розташований у дубовому лісі рівнинного Закарпаття, що свідчить про набагато ширший ареал осоки затінкової в Українських Карпатах.

Висновки. Отже, отримані нами результати хорологічного аналізу *C. umbrosa* – рідкісного дернинного виду осок флори України відображають: нерівномірність його поширення в п'яти геоботанічних провінціях та 14 територіально-адміністративних областях, значний ступінь диз'юнктивності української частини ареалу, деякі характерні ознаки динаміки місцезнаходжень і можливі перспективи формування загальних обрисів ареалу цього виду на території України. Осока затінкова поширена переважно на Правобережжі, де в рівнинній частині найбільше місцезнаходжень у Житомирській та Львівській, у гірській – Чернівецькій та Івано-Франківській областях. На Лівобережжі ця осока представлена кількома місцезнаходженнями в Чернігівській та Сумській областях. *C. umbrosa* має великий діапазон висотного розповсюдження – від верхньої частини субальпійського поясу в Карпатах до рівнинного Закарпаття, приурочена переважно до лісових або лучно-болотних екотопів, тобто проявляє неморально-монтанний характер ареалу.

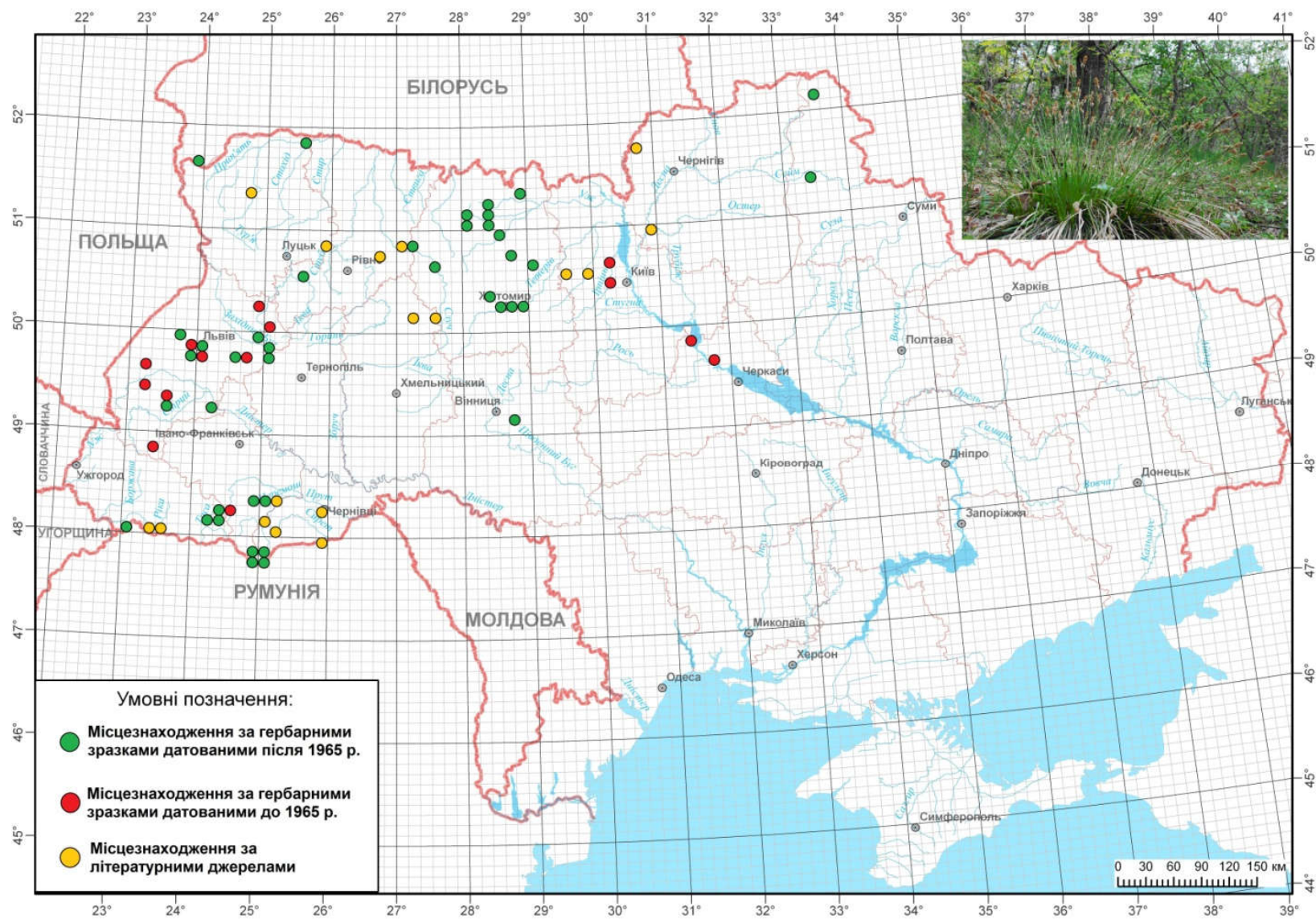

Рис. 2. Поширення *Carex umbrosa* Host в Україні

Fig. 2. Distribution *Carex umbrosa* Host in Ukraine

Список літератури:

1. Алексеев Ю.Е. Род 17. Осока – *Carex* L. // Определитель высших растений Украины. – К.: Наук. думка, 1987. – С. 422–432.
2. Андриєнко Т.Л. Рідкісні види судинних рослин Українського Полісся // Укр. ботан. журн. – 2008. – Т. 65, № 5. – С. 666–673.
3. Байрак О.М. Конспект флори Лівобережного Придніпров'я. Судинні рослини. – Полтава: Верстка, 1997. – 164 с.
4. Біорізноманіття Цуманської пуці та питання його збереження / за ред. Т. Л. Андриєнко. – К.: Фітосоціоцентр, 2004. – 136 с.
5. Визначник рослин Українських Карпат. – К.: Наук. думка, 1977. – 436 с.
6. Гербарії України. Index Herbariorum Ucrainicum / редактор та укладач Н. М. Шиян. – К.: Альтерпрес, 2011. – 442 с.
7. Данилик І.М. Рід *Carex* L. (*Cyperaceae*) у флорі Львівщини (Україна) // Укр. ботан. журн. – 1994. – Т. 51, № 1. – С. 49–54.
8. Данилик І.М. Осокові Львівщини: біорозмаїтість і охорона // Праці НТШ. – 2001. – Т. 7. – С. 198–209.
9. Данилик І.М., Андриєнко Т.Л., Орлов О.О. Осока затінкова – *Carex umbrosa* Host // Червона книга України. Рослинний світ / за ред. Я.П. Дідуха. – К.: Глобалконсалтинг, 2009. – С. 102.
10. Дідух Я.П. Растительный покров горного Крыма (структура, динамика, эволюция и охрана). – К.: Наук. думка, 1992. – 256 с.
11. Егорова Т.В. Осоки (*Carex* L.) России и сопредельных государств (в пределах бывшего СССР) / отв. ред. А.Л. Тахтаджян. – СПб.: Санкт-Петербургская государственная химико-фармацевтическая академия; Сент-Луис: Миссурийский ботанический сад, 1999. – 772 с.
12. Ена А.В. Природная флора Крымского полуострова. – Симферополь: Н.Оріанда, 2012. – 232 с.
13. Заповідні перлини Хмельниччини / за ред. Т.Л. Андриєнко. – Вид. 2-е, виправлене та доповн. – Кам'янець-Подільський: Вид-во ПП Мошинський В.С., 2008. – 248 с.
14. Кречетович В.И. Род 235. Осока – *Carex* L. // Флора СССР. – Л.: Изд-во АН СССР, 1935. – Т. 3. – С. 111–146.
15. Кречетович В.И. Рід 129. *Carex* L. – Осока // Фл. УРСР. – К.: Вид-во АН УРСР, 1940. – Т. 2. – С. 444–563.
16. Лукаш А.В., Андриєнко Т.Л. Редкие и охраняемые растения Полесья (Польша, Беларусь, Украина, Россия). – К.: Фитосоциоцентр, 2011. – 168 с.
17. Мельник В.І., Баранський О.Р. Нові місцезнаходження рідкісних видів флори Волинського Полісся // Укр. ботан. журн. – 2006. – Т. 63, № 3. – С. 333–339.
18. Мінарченко В.М. Лікарські судинні рослини України (медичне та ресурсне значення) / В.М. Мінарченко. – К.: Фітосоціоцентр, 2005. – 324 с.
19. Національний атлас України. – К.: ДНВП Картографія, 2007. – 440 с.
20. Національний природний парк «Прип'ять-Стохід». Рослинний світ / за ред. Т.Л. Андриєнко. – К.: Фітосоціоцентр, 2009. – 86 с.
21. Определитель высших растений Украины / отв. ред. Ю.Н. Прокудин. – К.: Наук. думка, 1987. – 548 с.
22. Орлов О.О. Рідкісні та зникаючі види судинних рослин Житомирської області. – Житомир: Волинь, ПП «Рута», 2005. – 296 с.
23. Офіційні переліки регіонально рідкісних рослин адміністративних територій України (довідкове видання) / укладачі: Т.Л. Андриєнко, М.М. Перегрим. – К.: Альтерпрес, 2012. – 148 с.
24. Панченко С.М. Флора національного природного парку «Деснянсько-Старогутський» та проблеми охорони фіторізноманіття Новгород-Сіверського Полісся. – Суми: ВТД Університетська книга, 2005. – 170 с.
25. Середницька С.Л. Дернинні види роду *Carex* L. (*Cyperaceae*) Червоної книги України на Львівщині / С.Л. Середницька // Фундаментальні та прикладні дослідження в біології: мат-ли І міжнар. наук. конф. студентів, аспірантів та молодих учених (23–26 лютого 2009 р., м. Донецьк). – Донецьк: Вид-во «Верба» (Донецька філія), 2009. – С. 108–109.
26. Фіторізноманіття Українського Полісся та його охорона / за ред. Т.Л. Андриєнко. – К.: Фітосоціоцентр, 2006. – 316 с.
27. Фодор С.С. Флора Закарпаття. – Львів: Вища школа, 1974. – 208 с.
28. Хорология флоры Украины / Барбарич А.И., Доброчаева Д.Н., Дубовик О.Н. и др.. – К.: Наук. думка, 1986. – 271 с.
29. Червона книга України. Рослинний світ / за ред. член-кор. НАН України Я.П. Дідуха. – К.: Глобалконсалтинг, 2009. – 912 с.
30. Чопик В.І. Високогірна флора Українських Карпат. – К.: Наук. думка, 1976. – 269 с.
31. Чорней І.І., Буджак В.В., Токарюк А.І. Сторінками Червоної книги України (рослинний світ). Чернівецька область. – Чернівці: Друк Арт, 2010. – 452 с.
32. Chater A.O. *Carex* L. // Flora Europea / T.G. Tutin, V.H. Heywood, N.A. Burges et al. (eds.). – Cambridge, 1980. – Vol. 5. – P. 290–323.
33. Goetghebeur P. *Cyperaceae* // The Families and Genera of Vascular Plants / [K. Kubitzki, H. Huber, P. J. Rudall et al. (eds.)]. – Berlin: Springer-Verlag., 1998. – Vol. 4. – P. 141–190.
34. Govaerts R. World checklist of *Cyperaceae* [Електронний ресурс] // The Board of Trustees of the Royal Botanic Gardens, Kew. – 2010. – Режим доступу: <http://www.kew.org/wcsp/>.
35. Jiménez-Mejías P. & Luceño M. *Cyperaceae* / P. Jiménez-Mejías, M. Luceño // Euro+Med Plantbase – the information resource for Euro-Mediterranean plant diversity, 2011. *Carex bohemica* Schreb. Accessed through: Euro+Med PlantBase at <http://ww2.bgbm.org/euroPlusMed/PTaxonDetail.as>

36. Meuzel H., Jäger E., Weinert E. Vergreichende Chorologie der Zentraleuropäischen Flora. Bd. 1. – Jena: Fischer, 1965. – 583 S.
37. Motyka J. Rozmieszczenie i ekologia roślin naczyniowych na północnej krawędzi zachodniego Podola. – Lublin: Nakładem Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, 1947. – 400 s.
38. Niklfeld H. Bericht über die Kartierung der Flora Mitteleuropas // Taxon. – 1971. – 20. – P. 545-574.
39. Niklfeld H. Mapping the Flora of Austria and the Eastern Alps. // Revue Valdôtaine d'Histoire Naturelle. – 1997. – Supplement 51. – S. 53-62.

References:

1. Alekseev Yu.E. Rod 17. Osoka – *Carex* L. // Opredeľitel vysshikh rastenyi Ukrainy. – K.: Nauk. dumka, 1987. – S. 422-432.
2. Andriyenko T.L. Ridkisini vydy sudynnykh roslyn Ukrainskoho Polissya // Ukr. botan. zhurn. – 2008. – T. 65, № 5. – S. 666-673.
3. Bayrak O. M. Konspekt flory Livoberezhnoho Prydniprova. Sudynni roslyny. – Poltava: Versta, 1997. – 164 s.
4. Bioriznomanityta Tsumanskoi pushchi ta pytannya yoho zberezheniya / Pid zah. red. T.L. Andriyenko. – K.: Fitosotsiotsentr, 2004. – 136 s.
5. Vyznachnyk roslyn Ukrainskykh Karpat. – K.: Nauk. dumka, 1977. – 436 s.
6. Herbarii Ukrainy. Index Herbariorum Ucrainicum / [redaktor ukladach N. M. Shyyan]. – K.: Alterpres, 2011. – 442 s.
7. Danylyk I. M. Rid *Carex* L. (*Cyperaceae*) u flori Lvivshchyny (Ukraina) // Ukr. botan. zhurn. – 1994. – T. 51, № 1. – S. 49-54.
8. Danylyk I. M. Osokovi Lvivshchyny: biorozmaitist i okhorona // Pratsi NTSh. – 2001. – T. 7. – S. 198-209.
9. Danylyk I. M., Andriyenko T. L., Orlov O. O. Osoka zatinkova – *Carex umbrosa* Host // Chervona knyha Ukrainy. Roslynni svit / [za red. Ya. P. Didukha]. – K.: Hlobalkonsaltny, 2009. – S. 102.
10. Dydukh Ya. P. Rastytelnyi pokrov hornoho Kryma (struktura, dynamyka, evolyutsyya y okhrana). – K.: Nauk. dumka, 1992. – 256 s.
11. Ehorova T.V. Osoky (*Carex* L.) Rossyi y sopredelnykh hosudarstv (v predelakh byvsheho SSSR) / otv. ped. A.L. Takhtadzhyan. – SPb.: Sankt-Peterburhskaya hosudarstvennaya khymyko-farmatsevticheska akademyia; Sent-Luys: Myssuryiskyi botanycheskyi sad, 1999. – 772 s.
12. Ena A. V. Pryrodnaya flora Krymskoho poluostrova. – Symferopol: N.Orianda, 2012. – 232 s.
13. Zapovidni perlyny Khmelnychchyny / [za zah. red. T. L. Andriyenko – vyd. 2-e, vypravlene ta dopovn.]. – Kam'yanets-Podilskyi: Vyd-vo PP Moshynskyi V.S., 2008. – 248 s.
14. Krechetovych V. Y. Rod 235. Osoka – *Carex* L. // Flora SSSR. – L.: Yzd-vo AN SSSR, 1935. – T. 3. – S. 111-464.
15. Krechetovych V. I. Rid 129. *Carex* L. – Osoka // Fl. URSS. – K.: Vyd-vo AN URSS, 1940. – T. 2. – S. 444-563.
16. Lukash A.V., Andriyenko T.L. Redkye y okhranyaemye rastenyia Polesya (Polsha, Belarus, Ukrainya, Rossyya). – K.: Fytosotsyotsentr, 2011. – 168 s.
17. Melnyk V. I., Baranskyi O. R. Novi mistseznakhodzhennya ridkisykh vydiv flory Volynskoho Polissya // Ukr. botan. zhurn. – 2006. – T. 63, № 3. – S. 333-339.
18. Minarchenko V. M. Likarski sudynni roslyny Ukrainy (medychne ta resursne znachennya) / V. M. Minarchenko. – K.: Fitosotsiotsentr, 2005. – 324 s.
19. Natsionalnyi atlas Ukrainy. – K.: DNVP Kartohrafiya, 2007. – 440 s.
20. Natsionalnyi pryrodnyi park “Pryp'yat-Stokhid”. Roslynni svit / [T.L. Andriyenko, O.I. Pryadko, R.Ya. Arap, M.O. Konishchuk]; pid zah. red. T.L. Andriyenko. – K.: Fitosotsiotsentr, 2009. – 86 s.
21. Opredeľitel vysshikh rastenyi Ukrainy / [otv. red. Yu. N. Prokudyn]. – K.: Nauk. dumka, 1987. – 548 s.
22. Orlov O. O. Ridkisini ta znykayuchi vydy sudynnykh roslyn Zhytomyrskoi oblasti. – Zhytomyr: Volyn, PP “Ruta”, 2005. – 296 s.
23. Ofitsiyni pereliki rehionalno ridkisykh roslyn administratyvnykh terytoriy Ukrainy (dovidkove vydannya) / [ukladachi: T. L. Andriyenko, M. M. Perehrym]. – K.: Alterpres, 2012. – 148 s.
24. Panchenko S. M. Flora natsionalnoho pryrodnoho parku “Desnyansko-Starohutskyi” ta problemy okhorony fitoriznomanityta Novhorod-Siverskoho Polissya. – Sumy: VTD Universytetska knyha, 2005. – 170 s.
25. Serednytska S.L. Dernynni vydy rodu *Carex* L. (*Cyperaceae*) Chervonoi knyhy Ukrainy na Lvivshchyni / S.L. Serednytska // Fundamentalni ta prykladni doslidzhennya v biologii: mat-ly I mizhnar. nauk. konf. studentiv, aspirantiv ta molodykh uchenykh (23-26 lyutoho 2009 r., m. Donetsk). – Donetsk: Vyd-vo «Verba» (Donetska filiia), 2009. – S. 108-109.
26. Fitoriznomanityta Ukrainskoho Polissya ta yoho okhorona / [pid zah. red. T.L. Andriyenko]. – K.: Fitosotsiotsentr, 2006. – 316 s.
27. Fodor S.S. Flora Zakarpattya. – Lviv: Vyshcha shkola, 1974. – 208 s.
28. Khorolohyya flory Ukrainy / [A.Y. Barbarych, D.N. Dobrochayeva, O.N. Dubovyk y dr.]. – K.: Nauk. dumka, 1986. – 271 s.
29. Chervona knyha Ukrainy. Roslynni svit / [pid zah. red. chlen-kor. NAN Ukrainy Ya. P. Didukha]. – K.: Hlobalkonsaltny, 2009. – 912 s.
30. Chopyk V. I. Vysokohirna flora Ukrainskykh Karpat. – K.: Nauk. dumka, 1976. – 269 s.
31. Chorney I. I., Budzhak V. V., Tokaryuk A. I. Storinkamy Chervonoi knyhy Ukrainy (roslynni svit). Chernivetska oblast. – Chernivtsi: Druk Art, 2010. – 452 s.
32. Chater A.O. *Carex* L. // Flora Europea / T.G. Tutin, V.H. Heywood, N.A. Burges et al. (eds.). – Cambridge, 1980. – Vol. 5. – P. 290-323.
33. Goetghebeur P. *Cyperaceae* // The Families and Genera of Vascular Plants / [K. Kubitzki, H. Huber, P.

- J. Rudall et al. (eds.)). – Berlin: Springer-Verlag., 1998. – Vol. 4. – P. 141-190.
34. Govaerts R. World checklist of *Cyperaceae* [Електронний ресурс] // The Board of Trustees of the Royal Botanic Gardens, Kew. – 2010. – Режим доступу: <http://www.kew.org/wcsp/>.
35. Jiménez-Mejías P. & Luceño M. *Cyperaceae* / P. Jiménez-Mejías, M. Luceño // Euro+Med Plantbase – the information resource for Euro-Mediterranean plant diversity, 2011. *Carex bohemica* Schreb. Accessed through: Euro+Med PlantBase at <http://ww2.bgbm.org/euroPlusMed/PTaxonDetail.asp?UUID=34ED89C5-9563-42F8-945B-A201AE49BEEC>.
36. Meuzel H., Jäger E., Weinert E. Vergleichende Chorologie der Zentraleuropäischen Flora. Bd. 1. – Jena: Fischer, 1965. – 583 S.
37. Motyka J. Rozmieszczenie i ekologia roślin naczyniowych na północnej krawędzi zachodniego Podola. – Lublin: Nakładem Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, 1947. – 400 s.
38. Niklfeld H. Bericht über die Kartierung der Flora Mitteleuropas // Taxon. – 1971. – 20. – P. 545-574.
39. Niklfeld H. Mapping the Flora of Austria and the Eastern Alps. // Revue Valdôtaine d'Histoire Naturelle. – 1997. – Supplement 51. – S. 53-62.

CHOROLOGICAL PECULIARITIES OF *CAREX UMBROSA* HOST (CYPERACEAE) IN UKRAINE

S. L. Serednytska

The results of the studies on general area and geographical distribution of Carex umbrosa Host (Cyperaceae Juss.) in Ukraine are presented. Border limits of distribution of this species are specified. The limits extend to the west (the Atlantic Europe (Northwest of Spain), to the north (North-Eastern Europe (north-western part of the Russian Federation), in the south and east they coincide Asia Minor (south-eastern part of Turkey). Almost entire area of this species is located in Central Europe. On the territory of Ukraine C. umbrosa is distributed unevenly in five geobotanic provinces: Carpathian-Alpine, Central European, Eastern European forest, steppe East European, Pannonian and 14 territorial-administrative regions: Volyn', Rivne, Zhytomyr, Kyiv, Cherkasy, Ivano-Frankivsk, L'viv, Ternopil', Khmelnytsky, Vinnytsia, Zakarpattia, Chernivtsi, Chernihiv and Sumy. C. umbrosa is located on the eastern limits of general area in Ukraine. C. umbrosa may be found mainly, on the Right Bank of Dnipro River. The most locations of this species are found on the plain area of Zhytomyr and L'viv regions, in mountain region – in Chernivtsi and Ivano-Frankivsk. On the Left Bank of Dnipro River this sedge is presented by several locations in Chernihiv and Sumy regions. C. umbrosa has considerable altitude of high distribution - from the top of the subalpine zone in the Carpathians (1850 m above sea level) to plain Transcarpathia (130 m above sea level). The map of C. umbrosa's distribution shows high level of disjunction of its Ukrainian part area, some significant features of its dynamic habitat and possible prospective of forming general outlines of area of this species on the territory of Ukraine in the future.

Key words: area, distribution, mapping, Carex umbrosa Host, Ukraine.

Отримано редколегією 05.11.2016